

Folk, baade paa Landet og i Byen, som bor i store, flotte, gode Lejligheder, gør sig i Virkeligheden ingen Forestilling om, hvad fattige Mennesker, som lever i den Slags gamle, elendige Rønner, maa døje daglig paa næsten alle Omraader, ikke alene fysisk, men ogsaa sjæleligt.

Naar Tilstanden er blevet saa uhyggelig, som den er blevet her i København, har den antisocialistiske Gruppe i Borgerrepræsentationen sin store Del af Ansvaret, thi det har ikke været skjult for nogen, at det bar hen imod en saadan Katastrofe som den, der nu er indtraadt. Socialdemokraterne har Gang paa Gang i Borgerrepræsentationen rejst dette Spørgsmaal. I 1911 fremsatte vi Forslag om en planmæssig Opførelse af 2-3-Værelses Lejligheder. Dette Forslag blev forkastet. I 1912 foreslog vi Opførelsen af Arbejderboliger i de ydre Distrikter. Ogsaa dette Forslag blev forkastet. Endelig fremsatte vi i 1914 et nyt Forslag om Opførelse af Arbejderboliger paa Vester-, Nørre- og Østerbro. Det blev ligeledes forkastet. Hver Gang vi fremdrog denne Sag i Borgerrepræsentationen, sagde man fra anti-socialistisk Side, at der var ingen Trang til Kommunens Indskriden, det vilde i det hele taget være uforsvarligt for Kommunen at skride ind, thi her befandt vi os paa et Omraade, hvor det private Initiativ var det bedste og det eneste, som havde nogen Mulighed for at løse Opgaven paa en tilfredsstillende Maade. Af den Tale, som nylig blev holdt af det ærede Medlem for Københavns 7de Valgkreds (Fraenkel), fremgik det ogsaa, at hvad der er sket i disse Dage, ikke har bidraget til at lære ham noget, og jeg tror, at hvad der end sker, vil det ikke bidrage til at give det ærede Medlem og hans Venner en anden Opfattelse af dette Spørgsmaal, fordi de nu en Gang har foreset sig paa den Doktrin, at det private Initiativ skal ordne og lede og styre alt her i Samfundet. Deri adskiller det konservative Parti her i Landet sig fra konservative Partier i andre Lande. De svenske Højremænd f. Eks. er sikkert lige saa gode og konservative. Samfundsstøtter, men de er ikke nær saa forstokkede og forbenede paa dette Omraade som de danske; det gælder specielt dem, som sidder i Københavns Kommunalbestyrelse, de er ganske umedgørlige paa dette Omraade. Skal et af Kommunens Plankeværker tjæres, skal der køres et Læs Sne bort fra Gaden eller sættes en Sporvogn i Gang eller bygges et Hus, protesteres der fra konservativ Side

paa det voldsomste mod, at Kommunen rører ved det, det skal de private have Lov til, de skal have Monopol derpaa, det vilde være uforsvarligt overfor Samfundet og Staten og os alle, om man tillod Kommunen at udføre det. Det er den Lektie, man faar serveret, hver Gang den Slags Spørgsmaal er fremme i Borgerrepræsentationen, og det vil man selvfølgelig ogsaa faa i Fremtiden, thi jeg anser det for givet, at vore Højremænd paa det Omraade intet vil lære, hvad der saa end sker her i Verden. Jeg skal derimod nævne, at f. Eks. Stockholms Kommunalbestyrelse har opført en Række store Arbejderboliger, og i Göteborg gaar man selvsamme Vej. Jeg vil tilføje, at da man skulde have elektriske Sporveje i Göteborg, var Højremændene, Socialdemokraterne og Venstremændene rørende enige om, at det eneste naturlige var, at Kommunen selv byggede Sporvejene og drev dem, hvorimod man her i Byen skulde føre en frygtelig Kamp for, at Kommunen kunde faa Lov at drive sine Sporveje.

At Forholdene er saaledes her i Landet, maa efter min Mening ogsaa i nogen Grad bevirke, at man stiller Krav med Hensyn til denne Kommission. Nu ser jeg, at Indenrigsministeren i Punkt a har stillet Kommissionen som Opgave, at den skal tage Stilling til „Statens eller Kommunens Iværksættelse af Byggeforetagender af den omtalte Art eller deres Medvirkning eller Støtte til saadanne Foretagender i større Omfang end hidtil“, og det er meget godt. Jeg gaar ud fra, at det har været Indenrigsministerens Mening, at Kommissionens Opgave er at faa dette Spørgsmaal om Statens og Kommunens Pligt til at opføre Boliger saa skarpt frem som muligt, men jeg ser af det Bilag, som følger med Lovforslaget, og som vedrører den norske Kommission, at der under Punkt 8 staar følgende: „Pligt for kommunerne til, naar der hersker mangel paa sunde og tjenlige boliger for de mindre bemidlede klasser, enten selv at gaa til bygning af saadanne eller gi laan eller yde garanti for laan til personer eller byggeselskaber (-foreninger), som agter at opføre slike boliger“. Der er altsaa her Tale om en Pligt for Kommunen. Jeg kunde ønske at spørge den højtærede Minister, om han ikke kunde gaa med til at ændre eller skarpere præcisere denne Opgave, saa at det gøres til en Pligt for Kommunen, eventuelt ogsaa for Staten, at sørge for Opførelsen af Boliger. Jeg synes, det offentlige kan ikke være tjent med, at vi i Fremtiden kommer ind